

Нагорна О. О.,

старший викладач кафедри
цивільного права та процесу
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
старший лейтенант поліції

Чехута М. О.,

курсант
Навчально-наукового інституту
права та підготовки фахівців для
підрозділів Національної поліції
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

СТАТУС САМОЗАЙНЯТИХ ОСІБ

В Україні поступово почало поширюватись сектор самозайнятості осіб тісно пов'язано з розширенням зайнятості в особистих селянських господарствах і низькопродуктивних секторах (у сфері торгівлі та наданні послуг з ремонту, тощо), через зростання частки й кількості самозайнятих осіб в Україні потрібно розуміти не лише, як позитивне явище. Велика кількість самозайнятих осіб на ринку праці і це свідчить про те, що економіка має відсталу структуру виробництва, а багато працівників зайняті на ризикованих неоплачуваних робочих місцях без жодних соціальних пільг і захисту. Але самозайнятість є вирішенням проблем щодо безробіття та поліпшує економічну сторону.

Така зайнятість є одним зі способів реалізації особою права на працю та забезпечення себе й членів своєї сім'ї достатнім життєвим рівнем та першим кроком для реалізації підприємницької поведінки.

Поняття Самозайняті особи, визначається в ст. 14 Податкового кодексу України (далі – ПК України) [1], – це платники податку, які є фізичними особами – підприємцями або провадять незалежну професійну діяльність за умови, що такі особи не є працівниками в межах такої підприємницької чи незалежної професійної діяльності. Також така особа прирівнюється до найманої особи з відповідним оподаткуванням отриманих нею доходів як заробітної плати, якщо відносини за відповідним цивільно-правовим договором встановлено трудовими відносинами, а сторони договору можуть бути прирівняні до працівника чи роботодавця.

Самостійна зайнятість населення наявна в будь-якій економічній системі, це призводить до створення додаткових робочих місць, а також є можливість проявити ініціативу та отримати через це прибуток. Така форма зайнятості не потребує державних капітальних вкладень, має мобільну організаційну структуру, базується на сильній мотивації праці, орієнтується на потреби споживача й задовольняє їх.

Щодо проблем стосовно самозайнятих осіб є така, як набуття відповідного статусу, через прогалин в законодавстві. Відсутність статусу самозайнятої особи, порядку його набуття, втрати та інше має наслідком те, що особа має або набутти правового положення фізичної особи – підприємця, або займатися незалежною професійною діяльністю. Але щодо здійснення незалежної професійної діяльності фізичній особі, яка отримує доходи і здійснює господарську діяльність, потрібно зареєструватися в державному реєстрі, як самозайнята особа, що здійснює незалежну професійну діяльність, з метою уникнення притягнення до юридичної відповідальності. Тобто фізична особа, яка не є підприємцем та здійснює професійну діяльність і отримує прибуток, повинна стати на податковий облік.

Багірова І. в своїй роботі зазначає: «Слід зазначити, що така можливість надана лише адвокатам, приватним нотаріусам, судовим експертам та іншим особам, зазначеним у податковому законодавстві України, де головною умовою ведення такої незалежної професійної діяльності є державна реєстрація у визначеному законом порядку, отримання відповідного документу (свідоцтва, дозволу тощо), який би підтверджував право особи на здійснення незалежної професійної діяльності» [2, с. 120].

Часто відокремлюють самозайнятність та найману працю, в роботі Багірової І. зазначено наступне: «самозайнятність, до якої відносять всіх не зайнятих за наймом осіб, винагорода яких прямо залежить від фінансових результатів господарської діяльності. Виділення самозайнятих осіб в окрему групу викликано специфічними умовами зайнятості і наявністю особливостей в їх правовому положенні. Закон України «Про зайнятність населення» використовує термін «особи, які забезпечують себе роботою самостійно» [3, с. 20]. Під самостійним забезпеченням роботою розуміють індивідуальну зайнятність особи, що приносить дохід, юридичну незалежність як суб'єкта господарювання, створення однією особою одного робочого місця для себе, проведення робіт власними зусиллями або із залученням найманих працівників, фінансування всіх витрат виключно за рахунок власних коштів, використання власних засобів виробництва, одноосібне розпорядження результатом праці. Водночас у нормах вищевказаного закону та інших чинних нормативних правових актах відсутнє чітке визначення кола осіб, які забезпечують себе роботою самостійно» [2, с. 121].

Хочу наголосити на тому що це можуть бути особи які займаються адвокатською діяльністю, наторіальною або підприємницькою. Вони самі визначають напрямок своєї діяльності, тривалість робочого дня, ступінь навантаження та ризик неотримання доходу, тобто в самозайнята особа поєднує в собі функції: управлінця, роботодавця та саме власника капіталу, і основною їх відмінністю є особиста праця та управління капіталом.

Слід звернути увагу на те що самозайняті особи поділяються на фізичних осіб – підприємців та інших самозайнятих осіб, але слід зауважити, що законодавство не забороняє фізичній особі – підприємцю стати на облік у

контролюючому органі як інша самозайнята особа. Тобто не має порозуміння та єдиного цілого в статусі такої особи. Крім того, особи, які провадять незалежну професійну діяльність, не можуть бути працівниками чи підприємцями, і можуть використовувати найману працю не більше ніж чотирьох працівників. Саме тому основною проблемою є правова регламентація та прогалини в законодавчих нормах, що включає в себе відсутність чіткого законодавчого визначення поняття «самозайняті особи», його тотожність поняттю «особи, які забезпечують себе роботою самостійно», відсутність вичерпного законодавчого переліку суб'єктів, які належать до цієї категорії. Відповідно до цього постає питання щодо впорядкування та перегляд законодавчих норм, визначення належних категорій та переліку суб'єктів.

Список використаних джерел:

1. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. Відомості Верховної Ради України. 2011. № 13-17. С. 556.
2. Багірова І. Г. Загальна характеристика статусу самозайнятих осіб. *Юридичний вісник Цивільне і трудове право*. 2020. Київ. С. 119-122.
3. Остапенко Ю. О. Правове регулювання трудової діяльності самозайнятих осіб в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.05. Київ, 2017. с. 20.

Обушенко Н. М.,
професор кафедри
цивільно-правових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, доцент

ДО ПРОБЛЕМИ СИСТЕМАТИЗАЦІЇ ТРУДОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА СПЕЦІАЛЬНИХ МІЖНАРОДНИХ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТАХ У СФЕРІ ПРАЦІ

Досліджуючи проблему систематизації трудового законодавства, обов'язково слід приділити окрему увагу спеціальним міжнародним нормативно-правовим актам, де ключовим суб'єктом їх ухвалення є Міжнародна організація праці. МОП є однією з найстаріших міжнародних міжурядових організацій. У 1946 р. вона стала першою спеціалізованою установою Організації Об'єднаних Націй. МОП розробляє міжнародні трудові норми у формі конвенцій і рекомендацій, що встановлюють мінімальні стандарти основних трудових прав: свободу асоціації, право на організацію, ведення колективних переговорів, заборону примусової праці, гендерну рівність тощо. Основними стратегічними цілями МОП є сприяння реалізації основоположних принципів і прав у сфері праці, створення більш широких можливостей для працівників